

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1169 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Iloxmonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'g'urta qilish xarajatlarini hisobi	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики	237
Худайбергенова Адалат Негматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farxod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li , Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqxonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Sagimbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlakatimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	
Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash.....	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	

Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkhon kizi	
Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish	540
Umarkhodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	
Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari.....	571
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri.....	577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna	
Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich	
Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari	584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	
Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli.....	589
Umarkulov Kodirjon Maxamadinovich	

Elektron pul evolyutsiyasi.....	595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli.....	600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi	
O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish	606
Ikramova Nasiba Axmadovna	
Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	
Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.....	615
Tilavova Munisa Maxmudovna	
Moliyaviy matematika vositalarining O'zbekiston kredit tizimidagi qo'llanilishi.....	620
Shamsiyeva Nigora Rafiq qizi	
Ecological sustainability in tourism: regional practices and global reflections.....	626
Sayyora Safaeva	
Quyi amudaryo mintaqasida turli darajadagi destinasiyalararo ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish asoslari va ularning o'ziga xos jihatlari.....	631
Doschanov Tangirbergen, Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich	
Fine dining restoranlarida marketing strategiyalarining shakllanishi va mijoz jalb qilishda ularning ahamiyati.....	641
Jumaniyazova Sarvinov Mansur qizi	
Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini kontseptual asoslari va shartlari asoslari xususida.....	644
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
Davlat sektoridagi tashkilotlarda smetalar tuzish tartibi	651
Abdulaziz Norquchqorov Ziyadullayevich	
Качественное развитие рынка труда узбекистана.....	657
Мамадалиева Хафиза Холдаровна	
Kichik biznes subyektlarining aholi bandligini ta'minlash orqali kambag'allik darajasini pasaytirishdagi o'rni.....	664
Maxamadaliyev Boburbek Baxodir o'g'li	
Устойчивое развитие esg-менеджмента: от тренда к фундаментальной стратегии выживания и процветания.....	670
Собирова Нилуфар Бекпулат кизи	
Sirdaryo viloyatida investitsion faollikni oshirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi	676
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi	
Qurilish loyihalarini moliyalashtirishning milliy va xalqaro tajribasi	681
Yashin Iboyev	
Xizmatlar sohasida innovatsion muhitni yaratishning dolzarb masalalari.....	687
Kamoliddin Mamatqulovich Ibodov, Jamshid Abduxaliqovich Xolboyev	
Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini boshqarishda tovar aylanmasi tahlili.....	692
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda innovatsion faoliyatning moliyaviy va boshqaruv hisobini takomillashtirish masalalari	698
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi	
Effect of processing on nutrients in tomato products.....	706
Ergasheva Muhabbat Komil kizi	
Asosiy vositalarni davomiy (uzluksiz) baholash.....	710
Kuziev Islom Nematovich, Raxmonov Xurshidbek Shavkat o'g'li	
Sun'iy intellekt: Markaziy banklarni qanday o'zgartirmoqda?	715
Shahboz Qozoqov Ortiqbaevich	

Kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliqchilikka ixtisoslashgan xo'jaliklarning mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	720
Vazirov Azamat Yoqubjonovich	
Korxonalarining marketing faoliyatini strategik rivojlantirish yo'nalishlari.....	725
Isokboeva Zilola Rustam qizi	
К целям повестки 2030: анализ экономических индикаторов узбекистана	728
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
Современное состояние исследований в области использования цифровых технологий в инвестиционной деятельности	734
Ирмухамедова М.Д.	
Tijorat banklarining raqamli transformatsiyasi jarayoni, uning imkoniyatlari va xavf-xatarlarini tahlil qilish.....	741
Eshqobilov Ahmat Jovliyevich	
Aholi sonining o'sishi va iqtisodiy infratuzilmaga yuklanish: hududiy tahlil	745
To'rayev Nurbek Baykulovich	
O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va boshqarishning hududiy rivojlantirish strategiyasi	751
Nuraliev Temurjon Erkinjon o'g'li	
O'zbekistonning zamonaviy korxona va tashkilotlarda boshqaruv masalalari	756
Ahtamova Mohigul Erkinovna	
Davlat tashkilotlarida ichki audit tuzilmalarini tashkil etishni rivojlantirish	761
Nasimov Fazliddin Sirojevich	
Yashil moliyalashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining roli: imkoniyatlar va xavflar tahlili	765
Isoqulova Munisxon Abdurasul qizi	
Критерии экологичности бренда: как измерить «зеленый» имидж?	769
Носирова Чарос	
Qishloq xo'jaligini innovatsion texnologiyalar asosida boshqarish	775
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
«O'ztransgaz» AJ faoliyatini 2024–2027 yillarga prognozlashtirishda ekonometrik modellar asosida tahlil	784
Sindorov Davlatbek Abdumajid o'g'li, Murodov Sardor Nurali o'g'li	
Favqulodda vaziyatlarning oldini olishga qaratilgan tibbiy profilaktik ishlar.....	791
Mahmudov Otamurod Hoshimovich, Murtazova Sh.N.	
Xizmat ko'rsatish sohasida elektron tijoratni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	795
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
O'zbekiston chakana savdosi tizimi va uning rivojlanishi.....	806
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
Milliy iqtisodiyotni tartibga solishda davlatning o'rni va maqsadi	812
Amonov Mehriddin Oromiddinovich	
Investitsion faoliyatni amalga oshirishning xorij tajribasi va mamlakatimizda foydalanish istiqbollari.....	816
O'tamurodova Surayyo Shokirjon qizi	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishda zamonaviy sifat menejmenti tizimining o'rni.....	822
Asadullina Nailya Ramilevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Значение искусственного интеллекта в области педагогики на основе мультимедийных приложений	829
Бегалиев Файзали Умаралиевич	
Sog'lomlashtirish turizmida ekologik va ijtimoiy ta'sirlarning sintezi.....	832
Naimov Saidjon Yusup o'g'li	

Kasbiy ta'lim tashkilotlarida o'quvchilarni raqamli kompetensiyasini baholashning metodologik asoslari.....	835
Maxkamova Zuxra Tursunpulotovna	
Обзор по теме Современные системы управления возбуждение синхронных машин и перспективы их развития (Формирования законов управления).....	841
Алиев Абдор Мураткулович	
O'zbekistonda turizm va servis sohasida davlat- xususiy sheriklik mexanizmidan foydalanish istiqbollari.....	846
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
Tijorat banklarida operatsion risklarini baholash va boshqarish tizimini tashkil qilish	850
Jaxongir Rabbimov	
Tomorqa xo'jaliklari faoliyatini tahlil qilishda statistik modellar va metodlardan foydalanish yo'nalishlari.....	855
Turobov Sherzod Alisherovich	
Совершенствование порядка расчёта и взимания НДС в узбекистане: аналитический подход.....	860
Бисенбаев Шарьяр Куанишбай ули	
Mintaqaviy iqtisodiyotda inson kapitalini raqamli transformatsiyalash masalalari.....	864
Yusubboeva Dinora Quadrat qizi	
Sirdaryo viloyatining turizm imkoniyatlari va o'ziga xos turizm resurslari.....	875
Tursunova Gulmira Rabbonovna	
Samarqand viloyatida investitsion-innovatsion faollikni oshirish holati va investitsiyalarning tarkibiy xususiyatlari.....	883
Bektemirov Abdumalik Bektemirovich, Axrorov Abbas Aslamjon o'g'li	
Global innovatsion indekslar va o'zbekiston: rivojlanish yo'nalishlari va bosqichlari	889
Bekmurodova Gavhar Adham qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvga raqamli texnologiyalarni joriy qilishning ilmiy-nazariy asoslariga qarashlar	895
Suyunov Dilmurod Xolmuradovich, Xabibullayeva Shirinxon Toxir qizi	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy instrumentlar hisobini va auditini takomillashtirish.....	902
Nuraliyev Behzod Baxtiyor o'g'li	
Внедрение и адаптация исламского банкинга в экономике узбекистана	906
Б.Б.Ахмаджанов, М. С.Шукруллаева, Д.Р.Сафаева	
Kichik biznesning iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi ahamiyatini baholash uslubiyoti.....	911
Ermatov Akmaljon Adxamovich	
"Neyromarketing" asosida o'zbekiston turizm brendi tahlili	916
Narziqulov Elbek Farxod o'g'li	
Xalqaro bozorlarda zamonaviy marketing vositalaridan foydalanish	922
Meliqulov Abdulhalil Norinovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar va ularning bank aktivlariga ta'siri.....	929
Saidov Bobir Jiyanboy o'g'li, Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich	
Сущность и причины международных денежных переводов	936
Гимранова О. Б.	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda uzoq muddatli aktivlarning hisobi va auditini raqamli tvn texnologiyasi asosida takomillashtirish imkoniyatlari.....	941
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	
Biologik aktivlarning tushunchasi: iqtisodiy mazmuni va mohiyati.....	948
Ziyayev Dilshodjon Salimjonovich	
Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda iqtisodiy siyosatning roli: zamonaviy yondashuvlar.....	953
Xodjayev Jamshid Abduxakimovich	

Аналитический обзор: Развитие корпоративного управления в государственных корпорациях Узбекистана (2015–2025).....	958
Мамараджабов Фарход Бахтиярович	
O'zbekistonda transport infratuzilmasini rivojlantirish karidorlari	968
Nazriyev Umidjon Baxrillayevich	
Aylanma kapital bilan ishlashda samaradorlikni oshirish: korxona moliya siyosatini takomillashtirish yo'nalishlarida data science yondashuvlari	975
Khoshimov Doniyor, Kungratov Ilmurod Kuzibay o'g'li	
Davlat ulushi mavjud bo'lgan korxonalarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda raqamli transformatsiyaning roli	982
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
Iqtisodiyotni raqamlashtirishda tijorat banklariga moliyaviy resurslarni jalb qilish metodologiyasini takomillashtirish	988
Hamrayev Obid Akhatovich	
Tibbiy xizmatlarda raqamli texnologiyalarni joriy etish va uning samaradorlikka ta'siri (xorijiy tajriba).....	993
Usmonova Vasila Botirovna	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarish amaliyoti tahlili.....	997
Akramova Nargiza Nutfillayevna	
Using integrated marketing communications (IMC) in business management	1002
Ziyayeva M.M.	
Xorijiy mamlakatlarda tibbiyot muassasalarini moliyalashtirish masalalari va ulardan o'zbekistonda foydalanish istiqbollari.....	1006
Jaxongirov Ilindorjon Jahongirjon o'g'li	
Davlat budjetining ijtimoiy sohani rivojlantirishdagi xarajatlarini samarali boshqarish yo'llari.....	1011
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li	
Mintaqada xalq hunarmandchiligida klasterlash va ekologik logistika modeli asosida savdo tizimini shakllantirish.....	1015
Norqobilova Feruza Abduhomidovna	
To'g'ri xarajatlar usuli va to'liq yutuvchi xarajatlar usuli tizimlarining afzalliklari va farqli jihatlari amaliy misolda.....	1019
Kholisa Kamoliddinovna Kuldosheva	
Investitsiyalarni innovatsiyalarga yo'naltirish bo'yicha xorij tajribasi	1024
Ayubov Ilyos Ilxomovich	
Важность разработки стратегических программ развития страны.....	1028
Каримова Нуржахон Олим кизи	
Sanoat korxonasining raqamli transformatsiyasini baholash omillari va ko'rsatkichlari.....	1032
Kudaybergenov Azamat Shamuratovich	
Namangan viloyatida ijtimoiy turizm tadbirkorligini maqsadli boshqarish mexanizmi.....	1042
Yunusova Sohiba Abdumamidovna	
Evaluating the capital asset pricing model methodology in uzbekistan companies	1048
Bunyod Usmonov	
Aholini ish bilan bandligining yangi turlari va imkoniyatlari	1055
A.B. Khayitov	
Maktab direktorlarini qo'llab-quvvatlashda asosiy ustun amaliyotlar va o'zbekiston ta'lim tizimida ularni qo'llash imkoniyatlari	1059
Mamura Tadjibayeva	
Sun'iy intellekt asosida matematik masalalarni yechish algoritmlari	1064
Oqnazarov To'liqin Jalilovich, Jo'rayev Mardon	
Global ta'lim makonida milliy tarbiyani rivojlantirish istiqbollari	1071
Sanaqulov Sardor Istamqulovich	

Bank xizmatlari sifati va bank daromadlariga ta'sir etuvchi omil sifatida personal faoliyatining o'rni.....	1075
Abdukaxarova Shoirabduvahobovna	
Fond bozori raqamli iqtisodiyotda investitsiyalarni shakllantirish manbai sifatida.....	1079
Kamilova Sevara Anvarovna	
O'zbekistonda toza suv va sanitariyaning inson hayoti hamda iqtisodiy farovonlikka ta'siri: BRM-6 doirasida tahlil.....	1085
Xasanova Iroda Azizbek qizi	
Increasing the effectiveness of using marketing communications in the tourism services market.....	1090
Sobirjonov Asrorbek Sobitjon ugli	
Davlat xaridlari sohasini takomillashtirish istiqbollari.....	1095
Bazarov Nazirjon Sobirovich	
Xarajatlarning strategik boshqaruv hisobini xo'jalik yurituvchi subyektlarda takomillashtirish.....	1103
Xayitboeva Laylo Oybekovna	
Davlat moliyaviy nazorati tizimida tashqi audit: rivojlangan mamlakatlar amaliyoti.....	1109
Kuliyev Komil Shuxratovich, A.Astanovulov	
Moliyaviy instrumentlarni hisobga olishda biznes modelning ahamiyati va amaliy yondashuvlar.....	1114
Shanasirova Nodira Abdullayevna	
Tijorat banklarida risklarni boshqarishning ustuvor yo'nalishlari.....	1118
Tursunov Ilxom Toirovich	
Chakana va ulgurji savdo korxonalari faoliyatini rivojlanishiga tasir etuvchi omillarni baholash.....	1124
Yuldasheva Gulmira	
Managing tourism in fragile ecosystems: a case study approach.....	1128
Dilmurod Nasimov, Shahrizoda Sirojiddinova	
Tadbirkorlikni innovatsion-investitsion jihatdan baholash uslublari.....	1134
Fayziyev Shavkat Shaxobidinovich	
Зарубежный опыт развития инновационной деятельности предприятий энергетической отрасли.....	1141
Бегмуллаев Отабек Ирисалиевич	
Leveraging machine learning for big data analytics: a strategic overview.....	1148
Ismaylov Timur Kuanishbaevich, Kurbanbaev Bakhtiyar Bakhitovich, Orazbayev Aqilbay Jenisbay uli	
Ta'lim muassasalarida xarajatlar smetasi ijrosining dastlabki hisobini yuritilishi.....	1152
Isoqulov Fazliddin Shamsiddin o'g'li	
"Yengil sanoat korxonalarini qo'llab-quvvatlash choralari haqida".....	1158
Otaxanova Umida Olim qizi	
Investitsion-qurilish jaryonlarini samarali boshqarishning tashkiliy modellari va ulardan foydalanish usullari.....	1162
Abduvaliyev Bekzod Muxiddin o'g'li	

INVESTITSION-QURILISH JARYONLARINI SAMARALI BOSHQARISHNING TASHKILIIY MODELLARI VA ULARDAN FOYDALANISH USULLARI

Abduvaliyev Bekzod Muxiddin o'g'li

Mirzo Ulug'bek nomidagi Samarqand davlat
arxitektura qurilish universiteti tayanch doktorant
bekzodabduvaliyev9191@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada investitsion-qurilish jarayonlarini boshqarishning zamonaviy tashkiliy modellarini tanlash va ularni O'zbekiston sharoitida amaliyotga joriy etish masalalari o'rganilgan. Loyiha boshqaruv tizimining samaradorligini ta'minlashda tashkiliy yondashuvlarning roli, ularning afzallik va kamchiliklari, loyiha tsiklidagi funksional ta'siri ilmiy asosda tahlil qilingan. Matnda vertikal, loyihaviy, matritsali va integratsiyalashgan boshqaruv modellarining xarajat, vaqt, resurs, moslashuvchanlik, risk va sifat kabi mezonlar bo'yicha taqqoslamali tahlili keltirilgan. Shuningdek, milliy kontekstdagi to'siqlar - huquqiy nomukammallik, malakali kadrlar yetishmasligi, moliyalashtirishdagi uzilishlar va raqamli infratuzilma zaifligi chuqur o'rganilgan. Modellashtirish asosida integratsiyalashgan modelning ustunligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: investitsion loyiha, qurilish jarayoni, boshqaruv modeli, integratsiyalashgan tizim, matritsali yondashuv, loyiha samaradorligi, raqamli texnologiyalar, resurs muvofiqlashtirish, risk.

Abstract: This article studies the issues of selecting modern organizational models for managing investment and construction processes and their implementation in practice in the conditions of Uzbekistan. The role of organizational approaches in ensuring the effectiveness of the project management system, their advantages and disadvantages, and their functional impact on the project cycle are analyzed on a scientific basis. The text presents a comparative analysis of vertical, project, matrix and integrated management models in terms of criteria such as cost, time, resources, flexibility, risk and quality. Also, obstacles in the national context - legal imperfections, lack of qualified personnel, funding disruptions and weak digital infrastructure - are studied in depth. The superiority of the integrated model is substantiated based on modeling.

Key words: investment project, construction process, management model, integrated system, matrix approach, project effectiveness, digital technologies, resource coordination, risk.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы выбора современных организационных моделей управления инвестиционно-строительными процессами и их внедрения на практике в условиях Узбекистана. На научной основе анализируется роль организационных подходов в обеспечении эффективности системы управления проектами, их преимущества и недостатки, а также функциональное влияние на проектный цикл. В тексте представлен сравнительный анализ вертикальной, проектной, матричной и интегрированной моделей управления по таким критериям, как стоимость, время, ресурсы, гибкость, риск и качество. Также подробно изучаются препятствия в национальном контексте — правовые несовершенства, нехватка квалифицированных кадров, перебои в финансировании и слабая цифровая инфраструктура. На основе моделирования обосновывается превосходство интегрированной модели.

Ключевые слова: инвестиционный проект, строительный процесс, модель управления, интегрированная система, матричный подход, эффективность проекта, цифровые технологии, координация ресурсов, риск.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida investitsion jarayonlarning tarkibiy qismi sifatida qurilish sohasi ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Infratuzilmani rivojlantirish, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, zamonaviy sanoat va turar joy komplekslarini yaratish investitsion-qurilish faoliyatining samarali tashkil etilishiga bevosita bog'liq. Bunday murakkab tizimni boshqarishda samaradorlikni oshirish, resurslardan oqilona foydalanish va loyiha ishtirokchilari o'rtasidagi o'zaro aloqalarni muvofiqlashtirish uchun to'g'ri tashkiliy modelni tanlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy sharoitda qurilish sohasida boshqaruvning turli tashkiliy modellari mavjud bo'lib, ular loyihalarning murakkabligi, hajmi, davomiyligi va ishtirokchilarning soniga qarab farqlanadi. Xususan, klassik chiziqli-funksional model, matritsali boshqaruv, loyihaviy model, gibrid model kabi yondashuvlar turli mamlakatlar tajribasida keng qo'llanilmoqda. Har bir modelning o'ziga xos afzallik va cheklolari mavjud bo'lib, ularni bevosita milliy kontekstda tahlil qilish va baholash zarurati paydo bo'lmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining so'nggi yillarda qabul qilingan qaror va farmonlarida investitsiya loyihalarining manzilli va samarali boshqaruvini ta'minlash masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shu bilan birga, amaliyotda turli xil yondashuvlarning samarasizligi, loyiha kechikishlari, resurslarning isrofi, qurilish sifatining pastligi kabi muammolar mavjud. Bu holat investitsion-qurilish jarayonlarida boshqaruvning optimal tashkiliy modelini aniqlash va amaliyotga joriy etish masalasini dolzarb muammo sifatida ko'rsatadi.

MAVZU BO'YICHA ADABIYOTLARNI TAHLILI

O'zbekiston olimlari tomonidan investitsion-qurilish jarayonlarini tashkil etish, ularni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish hamda samaradorligini oshirishga doir ilmiy izlanishlar so'nggi yillarda sezilarli faollik bilan olib borilmoqda. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mamlakatimizda qurilish sohasi iqtisodiy o'sishning drayveri sifatida baholangan bo'lsa-da, ushbu faoliyatni boshqarishda qo'llanilayotgan tashkiliy modellar amalda turlicha samaradorlikni ko'rsatmoqda.

O.To'xtayev o'zining tadqiqotlarida investitsion loyihalarni rejalashtirish bosqichidanoq boshqaruvning samarali tashkiliy modelini tanlash zarurligini ta'kidlaydi. Unga ko'ra, O'zbekiston sharoitida mavjud boshqaruv strukturasi ko'pincha an'anaviy byurokratik tamoyillarga asoslangan bo'lib, bu esa loyihalarning kechikishiga va xarajatlarning ortishiga olib keladi. To'xtayev zamonaviy matritsali yondashuvni joriy etishni taklif qiladi [1].

B.Bozorov investitsion-qurilish faoliyatida ishtirok etuvchi tomonlar o'rtasida mas'uliyat va vakolatlar aniq taqsimlanmaganligini asosiy muammolardan biri sifatida ko'rsatadi. Uning fikricha, qurilish loyihalarining muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun tashkiliy tuzilmaning moslashuvchanligi muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, loyiha asosidagi tashkiliy modellarni joriy etish orqali boshqaruv samaradorligini oshirish mumkin [2].

Sh.Tursunov qurilish loyihalarida foydalanilayotgan tashkiliy modellarni amaliy tahlil qilib, ularning afzallik va kamchiliklarini ajratib ko'rsatadi. Unga ko'ra, O'zbekistonda ko'plab loyihalarda an'anaviy chiziqli-funksional modeldan foydalanilmoqda, bu esa murakkab va ko'p ishtirokchili loyihalarda resurslarning samarasiz taqsimlanishiga sabab bo'lmoqda. Olim zamonaviy gibrid modeldan foydalanishni taklif qiladi [3].

D.Raxmatovning ilmiy ishlarida qurilishdagi tashkiliy modellar tanlanayotganda loyiha hajmi, texnologik murakkablik darajasi va moliyaviy imkoniyatlar hisobga olinmasligi oqibatida boshqaruv muammolari yuzaga kelayotgani aytiladi. U tashkiliy modelni tanlashda kompleks mezonlar tizimini ishlab chiqishni taklif etadi [4].

N.Yusupov esa qurilish sohasidagi investitsion jarayonlarni muvofiqlashtirishda hukumat, xususiy sektor va mahalliy boshqaruv organlari o'rtasidagi hamkorlikning pastligi boshqaruv samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatayotganini ta'kidlaydi. Uningcha, loyiha boshqaruvida davlat-xususiy sheriklik (PPP) modeli asosida tashkil etilgan boshqaruv tuzilmalari ijobiy natija beradi [5].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda investitsion-qurilish jarayonlarini samarali boshqarishning tashkiliy modellarini o'rganish va ularni amaliyotda qo'llashning optimal usullarini aniqlashga yo'naltirilgan kompleks yondashuv asosida ilmiy-tahliliy metodlardan foydalanildi. Tadqiqotda sifatli va miqdoriy tahlil usullari uyg'unlashtirildi hamda tizimli yondashuv asosida real amaliyot holatlari baholandi. Tadqiqot yondashuvi interdisiplinar asosda qurilgan bo'lib, tizimli tahlil usuli, komparativ tahlil usuli, empirik tahlil usullari, iqtisodiy-matematik modellash, ekspert baholash va SWOT tahlillaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ushbu tadqiqot doirasida investitsion-qurilish jarayonlarini boshqarishning zamonaviy tashkiliy modellari chuqur o'rganildi. Asosiy maqsad – turli boshqaruv modellarining samaradorlik darajasini aniqlash, ularning

funksional afzalliklari va qo'llanish imkoniyatlarini amaliy tajriba va modellashirish asosida ilmiy asoslashdan iborat bo'ldi.

1-jadval. Investitsion-qurilish jarayonlarida qo'llanilayotgan boshqaruv modellarining tahliliy ko'rsatkichlari

№	Model turi	Xarajatlarni boshqarish	Vaqtini boshqarish	Resurslar muvofiqlashtirishi	Moslashuvchanlik	Qaror qabul qilish tezligi	Umumiy samaradorlik (10 ballik)
1	Vertikal boshqaruv	O'rtacha (65%)	Sekin (18 oy)	O'rtacha	Past	Past	6.1
2	Loyihaviy boshqaruv	Yaxshi (80%)	O'rtacha (15 oy)	Yaxshi	O'rtacha	O'rtacha	7.3
3	Matritsali boshqaruv	Yuqori (85%)	Yaxshi (14 oy)	Yuqori	Yuqori	Yuqori	8.4
4	Integratsiyalashgan model	Juda yuqori (90%)	Tez (12 oy)	Yuqori	Juda yuqori	Juda yuqori	9.5

Quyidagi tahliliy ma'lumotlar asosida investitsion-qurilish jarayonlarida qo'llanilayotgan boshqaruv modellarining samaradorlik darajasi chuqur o'rganildi. Bunda xarajatlarni boshqarish, vaqtini boshqarish, resurslarni muvofiqlashtirish, moslashuvchanlik darajasi, qaror qabul qilish tezligi va umumiy samaradorlik kabi mezonlar asosida baholash amalga oshirildi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, vertikal boshqaruv modeli eng past samaradorlikka ega bo'lib chiqdi. Bu modelda xarajatlarni boshqarish o'rtacha (65%) darajada baholandi, vaqtini boshqarish imkoniyatlari esa sust bo'lib, loyiha o'rtacha 18 oyda yakunlanadi. Resurslarni muvofiqlashtirish darajasi ham o'rtacha bo'lib, faoliyatning ierarxik tuzilishga tayanishi qaror qabul qilishni sekinlashtiradi va umumiy samaradorlikni pasaytiradi (6.1 ball).

Loyihaviy boshqaruv modeli xarajatlarni boshqarishda nisbatan yaxshi natija (80%) ko'rsatgan, vaqt va resurslarni boshqarishda ham o'rtacha samaradorlikka ega bo'lgan. Bu modelda muvofiqlashtirish darajasi va qaror qabul qilish tezligi o'rtacha baholangan bo'lib, umumiy samaradorlik 7.3 ballni tashkil etgan.

Matritsali boshqaruv modeli esa ko'rsatkichlarning deyarli barcha mezonlari bo'yicha yuqori baho oldi. Bu model xarajatlarni va resurslarni muvofiqlashtirishda yuqori samaradorlik (85%), tezroq qaror qabul qilish, yaxshi moslashuvchanlik va loyiha muddatini qisqartirish imkoniyatini ta'minlaydi. Uning umumiy samaradorligi 8.4 ballga teng bo'ldi.

Eng yuqori samaradorlik esa integratsiyalashgan boshqaruv modelida kuzatildi. Ushbu model xarajatlarni boshqarishda juda yuqori (90%) natijani qayd etgan. Loyiha muddati eng qisqa bo'lib, o'rtacha 12 oyda amalga oshiriladi. Resurslar sinxron tarzda boshqariladi, moslashuvchanlik va qaror qabul qilish darajasi esa juda yuqori baholandi. Bu omillar integratsiyalashgan modelga 9.5 ballik umumiy samaradorlik ko'rsatkichini taqdim etdi.

Shunday qilib, ilmiy tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, integratsiyalashgan boshqaruv modeli zamonaviy investitsion-qurilish loyihalari uchun eng maqbul yondashuv hisoblanadi. Bu modelning afzalliklari sifatida texnologik jihatdan ilg'or vositalardan (masalan, BIM tizimlari, ERP platformalari) foydalanish, barcha ishtirokchilarni yagona axborot muhitida birlashtirish, moslashuvchan boshqaruvga o'tish va qarorlar tezligini oshirishni qayd etish mumkin. Shu bois, ushbu modelni O'zbekistonning qurilish sohasida keng tatbiq etish loyihalarning samaradorligini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi.

Investitsion-qurilish loyihasining samarali amalga oshirilishi, asosan, qanday tashkiliy boshqaruv modeli tanlanganiga va u mazkur loyiha bosqichlarida qanday ishlashiga bog'liq. Loyiha tsikli odatda quyidagi bosqichlardan iborat: rejalashtirish, loyiha ishlari, qurilish, monitoring, va yakuniy nazorat. 2-jadval asosida olib borilgan tahlillar ushbu bosqichlarga to'rt asosiy boshqaruv modelining bevosita ta'sirini aniqlashga xizmat qildi.

2-jadval. Tashkiliy modelning loyiha bosqichlariga ta'siri

Boshqaruv modeli	Rejalashtirish	Loyiha ishlari	Qurilish	Monitoring	Yakuniy nazorat
Vertikal model	Sezilarli darajada kechikadi	Noto'liq muvofiqlashgan	Ko'p uzilishlar	Kam raqamli nazorat	Uzoq muddatli
Matritsali model	O'z vaqtida	Integratsiyalashgan	O'rtacha risk	Yaxshi axborot oqimi	O'rtacha
Integratsiyalashgan model	Tez va moslashuvchan	Yuqori sinxronlashuv	Optimal jarayon	Raqamli tahlilga asoslangan	Tezkor va aniqlik bilan

Rejalashtirish bosqichi loyihaning texnik va iqtisodiy asoslarini ishlab chiqish, vaqt va xarajatlar grafisini tuzish hamda resurslarni ajratish jarayonlarini qamrab oladi.

vertikal boshqaruv modelida rejalashtirish yuqoridan buyruqbozlik asosida shakllanadi, bu esa ko'p hollarda kechikishlarga va rejalarning moslashuvchan bo'lmashligiga olib keladi. qarorlar uzluksiz ierarxiya orqali tasdiqlanishi zarur bo'lgani uchun vaqt sarfi ortadi.

loyihaviy va matritsali modellarda rejalashtirish faoliyati ancha tez amalga oshiriladi, chunki har bir loyiha guruhi muayyan vazifani bajarishga yo'naltirilgan.

integratsiyalashgan modelda rejalashtirish jarayoni zamonaviy axborot texnologiyalariga asoslanadi (masalan, bim, primavera p6), bu esa real vaqt rejimida alternativ senariylar tuzish, risklarni bashorat qilish va ko'pvariantli qarorlarni tanlash imkonini beradi.

Loyiha ishlari bosqichi. Mazkur bosqich texnik topshiriqni ishlab chiqish, loyiha-smeta hujjatlarini tayyorlash, ekspertiza va ruxsat olish jarayonlarini o'z ichiga oladi.

vertikal modelda har bir bo'lim o'z funksiyasini alohida bajaradi, bu esa integratsiya darajasining pastligi va ichki idoralararo kelishmovchiliklarga sabab bo'ladi.

matritsali modelda loyihalash jarayoniga parallel ravishda mutaxassislar jalb qilinadi, bu esa vaqtni tejashiga olib keladi.

integratsiyalashgan model bu bosqichda eng samarali deb topildi. Loyihaviy guruhlar yagona raqamli platformada ishlagani tufayli loyiha-smeta hujjatlari aniqlik bilan va real bazalarga asoslanib ishlab chiqiladi. Bu esa texnik va iqtisodiy ko'rsatkichlarning moslashuvchanligiga xizmat qiladi.

Qurilish bosqichi – rejalashtirilgan ishlarni amalda bajarish bosqichi bo'lib, u ishlab chiqarish resurslaridan samarali foydalanishni taqozo etadi.

vertikal modelda buyruqlar yuqoridan pastga beriladi, lekin amaliy bajaruvchilar bilan oradagi axborot bo'shlig'i loyihaning sust bajarilishiga sabab bo'ladi.

loyihaviy va matritsali modellarda qurilish ishlarining bajarilishi qat'iy jadval asosida bo'lib, boshqaruv ko'proq loyihachi guruhlar va pudratchilar o'rtasida muvofiqlashtiriladi.

integratsiyalashgan modelda esa qurilish bosqichida resurslar oqimi, ishlovchilarning vazifalari va monitoring avtomatlashtirilgan tizimlar orqali kuzatilib boriladi. Bu yondashuv natijada kamroq resurs sarfi, yuqori sifat va kechikishsiz bajarilishni ta'minlaydi.

Monitoring – loyiha davomida bajarilayotgan ishlarning holati, byudjet va vaqt me'yorlariga muvofiqligini aniqlash bosqichidir.

vertikal modelda monitoring ko'proq statik hisoboti asosida amalga oshiriladi, bu esa real vaqtli muammolarni aniqlashga imkon bermaydi.

matritsali modelda monitoring tizimi o'zgarishlarga nisbatan sezgirroq bo'lsa-da, ba'zan vakolatlarning chalkashligi tufayli samaradorlikka to'liq erishilmaydi.

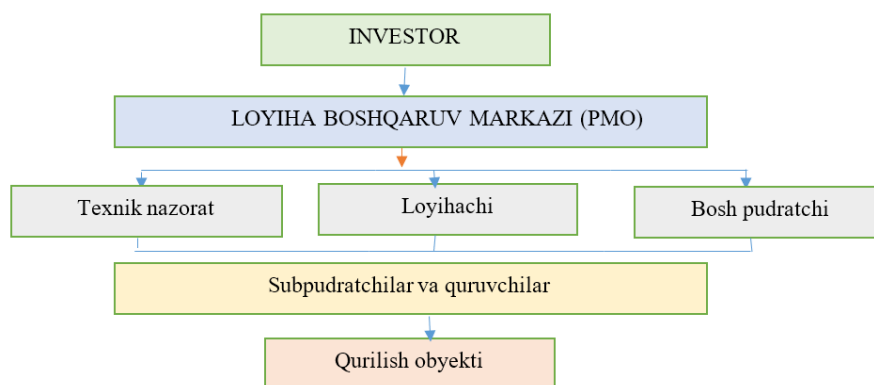
integratsiyalashgan modelda esa monitoring real vaqt rejimida, key performance indicator (KPI) lar asosida amalga oshiriladi. Raqamli boshqaruv panellari (dashboardlar) orqali har bir bosqich doimiy nazorat qilinadi, bu esa tezkor tuzatishlarni amalga oshirish imkonini beradi.

Yakuniy nazorat loyiha to'liq yakunlangandan so'ng amalga oshiriladigan texnik, moliyaviy va huquqiy tekshiruv bosqichidir.

vertikal modelda yakuniy hujjatlar kechikkan holda va ayrim hollarda nomuvofiqlik bilan taqdim etiladi.

matritsali modelda yakuniy hisobotlar ko'p manbadan olinadi, bu esa ayrim chalkashliklarga sabab bo'lishi mumkin.

integratsiyalashgan modelda esa loyiha bosqichlari davomida barcha ma'lumotlar yagona tizimga jamlanib boradi. Natijada yakuniy audit va nazorat eng kam xatolik bilan, yuqori aniqlikda amalga oshiriladi.

1-rasm. Investitsion-qurilish jarayonlarida integratsiyalashgan boshqaruv modeli struktura diagrammasi

Integratsiyalashgan boshqaruv modeli - bu investitsion-qurilish jarayonlarida markazlashtirilgan, lekin moslashuvchan va raqamlashtirilgan boshqaruv tizimidir. Diagrammada ushbu modelning asosiy ishtirokchilari va ular o'rtasidagi funksional bog'liqliklar ko'rsatilgan. Model markazida Loyiha Boshqaruv Markazi (PMO) turadi, bu esa barcha qatnashchilarning faoliyatini muvofiqlashtiruvchi, qaror qabul qiluvchi va monitoring yurituvchi struktura hisoblanadi. Bu investitsion-qurilish loyihalarini tizimli, ko'p bosqichli, funksional integratsiyalashgan tarzda boshqarish imkonini beruvchi eng ilg'or modeldir. Sxema ushbu modeldagi axborot oqimi, resurs taqsimoti va qaror qabul qilish mexanizmlarining oqilona va samarali tashkil etilganligini yaqqol ko'rsatadi.

Investitsion loyihalarni amalga oshirishda boshqaruv modeli tanlovi loyiha natijalarining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Turli boshqaruv modellarini qo'llash orqali loyiha muddati, moliyaviy xarajatlar, ish sifati hamda risk darajasida sezilarli farqlar kuzatiladi.

Birinchidan, loyiha muddati ko'rsatkichiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, vertikal modelda loyiha eng uzoq - 18 oyda bajarilishi kuzatiladi. Bu modelda qarorlar yuqoridan pastga qarab tushiriladi, ya'ni qat'iy ierarxiya mavjud bo'lib, bu holat byurokratik jarayonlarning ko'pligi va moslashuvchanlikning sustligi tufayli loyihani cho'zilishiga olib keladi. Aksincha, matritsali modelda bu ko'rsatkich 14 oyni tashkil qiladi, chunki bunda resurslardan foydalanish nisbatan moslashuvchanroq va ko'p funksiyali yondashuv qo'llaniladi. Eng qisqa loyiha muddati esa integratsiyalashgan modelda - 12 oy deb baholanadi. Ushbu model zamonaviy boshqaruv yondashuvlariga asoslangan bo'lib, loyiha faoliyatining barcha bosqichlarida yuqori darajada koordinatsiyani ta'minlaydi.

3-jadval. Investitsion loyihani bajarishda vaqt va xarajatlarning o'zgarishi (modellashirish)

Model turi	Loyiha muddati (oy)	Umumiy xarajat (mlrd so'm)	Ish sifati	Risk darajasi
Vertikal	18	45	O'rtacha	Yuqori
Matritsali	14	36	Yuqori	O'rtacha
Integratsiyalashgan	12	32	Juda yuqori	Past

Ikkinchidan, umumiy xarajatlar ko'rsatkichini tahlil qiladigan bo'lsak, vertikal modelda 45 milliard so'm bilan eng yuqori xarajat sarflanishi aniqlangan. Bunda byurokratik kechikishlar, resurslarning takroriy ishlatilishi va tizimdagi samarasizliklar moliyaviy ko'rsatkichlarga salbiy ta'sir qiladi. Matritsali modelda bu raqam 36 milliard so'mni tashkil etadi, bu resurslarning ko'p funktsiyali jamoalar o'rtasida baham ko'rilishi bilan izohlanadi. Integratsiyalashgan modelda esa umumiy xarajatlar eng past darajada - 32 milliard so'm atrofida bo'lib, bu loyiha boshqaruvining soddalashtirilganligi, zamonaviy texnologiyalar va avtomatlashtirilgan tizimlar orqali xarajatlarning kamayishi bilan bog'liq.

Uchinchidan, ish sifati ko'rsatkichlari jihatidan vertikal model o'rtacha baholanishi bilan ajralib turadi. Bu holat ijrochilarning mustaqilligining pastligi va ijodkorlikning cheklanishi bilan bog'liq. Matritsali modelda ish sifati yuqori deb baholanadi, bu esa loyiha ishtirokchilari o'rtasida samarali koordinatsiya mavjudligini anglatadi. Eng yuqori ish sifati esa integratsiyalashgan modelda kuzatiladi. Bunda loyiha ishtirokchilari o'rtasida aniq maqsadlar, vazifalar taqsimoti va doimiy axborot oqimi mavjud bo'lib, bu natijada professional yondashuvni kuchaytiradi va ijro intizomini oshiradi.

To'rtinchidan, risk darajasi nuqtai nazaridan vertikal model eng yuqori xavf bilan baholanadi. Bu modelda kechikishlar, noto'g'ri qarorlar va axborotning sekin harakatlanishi xavflarni kuchaytiradi. Matritsali modelda risk darajasi o'rtacha bo'lib, murakkab boshqaruv tizimi ba'zi hollarda ichki ziddiyatlarga olib kelishi mumkin. Integratsiyalashgan modelda esa risk darajasi eng past bo'lib, bu zamonaviy boshqaruv vositalari, real vaqtli monitoring va xatoliklarni oldindan aniqlash tizimlarining mavjudligi bilan bog'liqdir.

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni boshqarishda zamonaviy tashkiliy modellarni keng joriy etish mamlakatda iqtisodiy samaradorlikni oshirish, qurilish jarayonlarini optimallashtirish va raqobatbardosh loyihalarni shakllantirish uchun muhim ahamiyatga ega. Biroq amaliyotda bir qator tizimli to'siqlar ushbu modellarni tatbiq qilishda jiddiy to'siq bo'lmoqda. Ushbu to'siqlar quyidagi yo'nalishlar bo'yicha o'z ifodasini topmoqda:

Normativ-huquqiy nomukammallik. O'zbekiston qonunchilik bazasi hali zamonaviy boshqaruv modellarini to'liq qamrab ololmagan. Ayniqsa, integratsiyalashgan modelni joriy etishda muayyan to'siqlar mavjud. Bu modelda turli subyektlar o'rtasida yuqori darajadagi integratsiya talab etiladi, lekin mavjud huquqiy normalar bu integratsiyani kafolatlay olmaydi. Jumladan, shartnomaviy munosabatlarni raqamli platformalarda yuritish, mas'uliyat va huquqiy javobgarlikni aniq ajratish kabi jihatlar hali to'liq huquqiy asosga ega emas. Bu holat loyihalarning kechikishiga, huquqiy ziddiyatlarning yuzaga kelishiga olib keladi va eng avvalo integratsiyalashgan modelga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

4-jadval. O'zbekiston sharoitida tashkiliy modellarni joriy etishdagi amaliy to'siqlar

To'siq turi	Ta'sir darajasi (1-10)	Modellarga ta'siri
Normativ-huquqiy nomukammallik	8	Integratsiyalashgan modelda ko'proq muammo
Malakali kadrlar yetishmasligi	9	Har uchala zamonaviy modelda salbiy ta'sir
Moliyalashtirishning uzluksiz emasligi	7	Vaqt jihatidan boshqaruvda tavakkal ko'p
Axborot texnologiyalariga tayanch zaifligi	8	ERP/BIM asosidagi boshqaruvga salbiy ta'sir

Malakali kadrlar yetishmasligi. O'zbekiston sharoitida zamonaviy loyihalarni boshqarish bo'yicha yetarli malakaga ega kadrlar tanqisligi dolzarb muammolardan biridir. Bu holat barcha zamonaviy boshqaruv modellari – vertikal, matritsali va integratsiyalashgan modellarni amalda tatbiq etishda sezilarli darajada salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Masalan, matritsali modelda loyiha menejerlari va funksional rahbarlar o'rtasida samarali hamkorlik va boshqaruv muvozanatini ta'minlash talab etiladi. Integratsiyalashgan model esa ilg'or IT yechimlar, axborot tizimlaridan foydalanish va ko'p yo'nalishli tizimli fikrlashni talab etadi. Biroq, hozirgi kadrlar bazasida bunday kompetensiyalarga ega mutaxassislar soni yetarli emas. Natijada, boshqaruv jarayonlari to'liq ishlamaydi yoki yuzaki amalga oshiriladi.

Moliyalashtirishning uzluksiz emasligi. Investitsion loyihalarda moliyaviy barqarorlik – har qanday tashkiliy modelning muvaffaqiyatli ishlashining muhim shartidir. Afsuski, O'zbekiston sharoitida loyihalarning moliyalashtirilishi ko'pincha uzluksiz bo'lmaydi. Moliyalashtirishdagi uzilishlar, byudjet mablag'larining o'z vaqtida ajratilmasligi, valyuta o'zgarishlari yoki investitsion kelishuvlardagi kechikishlar loyihalarning sekinlashishiga olib keladi. Bu holat ayniqsa matritsali va integratsiyalashgan modellarda o'zining salbiy oqibatlarini ko'rsatadi, chunki bu modellar resurslardan tezkor va sinxron foydalanishni talab qiladi. Vaqt jihatidan qat'iy belgilangan rejalarning buzilishi boshqaruv ishonchligi va loyiha samaradorligini pasaytiradi.

Axborot texnologiyalariga tayanchning zaifligi. Zamonaviy boshqaruv modellari ko'pi ERP (Enterprise Resource Planning), BIM (Building Information Modeling) kabi raqamli tizimlarga tayangan holda ishlaydi. Ammo O'zbekiston sharoitida IT infratuzilmasi hali yetarli darajada rivojlanmagan. Internet tarmog'ining sifati, axborot xavfsizligi, raqamli madaniyat darajasi va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlariga o'rganish darajasi pastligi bu boradagi asosiy to'siqlardir. Ayniqsa, integratsiyalashgan model uchun bu holat eng katta cheklavlardan biridir. Chunki bu model real vaqt rejimida ma'lumotlar almashinuvi, tizimlararo sinxronizatsiya va avtomatik nazoratni talab qiladi. IT yetishmovchiligi ushbu funksiyalarni to'liq amalga oshirishga imkon bermaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Investitsion-qurilish jarayonlarining samarali tashkil etilishi va boshqarilishi mamlakat iqtisodiyoti barqarorligi hamda infratuzilmaviy rivojlanishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ushbu tadqiqotda qurilish sohasida qo'llanilayotgan boshqaruvning turli tashkiliy modellarning afzallik va kamchiliklari chuqur tahlil qilinib, O'zbekiston sharoitida ularni amaliyotga joriy etish istiqbollari baholandi.

Tahlil natijalariga ko'ra, vertikal boshqaruv modeli byurokratik tizimga asoslangani, resurslar va vaqtni boshqarishda samarasizligi bilan ajralib turadi. Matritsali model esa ko'p funksiyali va gibrid yondashuvlari orqali nisbatan yaxshi natijalarni taqdim etsa-da, vakolatlar chalkashligi va kadrlar malakasi bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Integratsiyalashgan model esa loyiha boshqaruvida zamonaviy texnologiyalar, raqamli nazorat, real vaqtli monitoring va ko'p bosqichli integratsiya orqali eng yuqori samaradorlikni ta'minlaydi.

Modellashtirish natijalariga ko'ra, integratsiyalashgan model yordamida loyiha muddati qisqaradi (12 oy), umumiy xarajatlar kamayadi (32 mlrd so'm), ish sifati juda yuqori darajada ta'minlanadi va risklar minimal darajaga tushadi. Biroq, ushbu modelni to'liq amaliyotga joriy etishda muayyan tizimli to'siqlar mavjud: ularning eng muhimlari - normativ-huquqiy nomukammallik, malakali kadrlar tanqisligi, moliyalashtirishdagi uzilishlar hamda axborot texnologiyalariga tayanchning zaifligidir.

Shu bois, O'zbekiston sharoitida investitsion-qurilish jarayonlarini ilg'or boshqaruv modellari asosida takomillashtirish uchun quyidagi yo'nalishlarda tizimli chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur:

Boshqaruv modellari mos normativ-huquqiy bazani shakllantirish;

Zamonaviy loyiha boshqaruvi yo'nalishida malakali kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash tizimini kengaytirish;

Loyihalarni uzluksiz moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish;
Qurilish boshqaruvida ERP/BIM kabi raqamli texnologiyalarni joriy etish va IT infratuzilmani mustahkamlash.
Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda investitsion-qurilish jarayonlarini samarali boshqarish uchun integratsiyalashgan modelni bosqichma-bosqich joriy etish - soha rivojining strategik yo'nalishi sifatida qaralishi lozim. Bu esa nafaqat loyiha natijalarining sifat va iqtisodiy samaradorligini oshiradi, balki milliy investitsion muhitning barqarorligini ham ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. To'xtayev O. Investitsion loyihalarni rejalashtirishda zamonaviy boshqaruv yondashuvlari. - Toshkent: Iqtisodiyot, 2022.
2. Bozorov B. Qurilish sohasida tashkiliy boshqaruv tizimlarini takomillashtirish. // Ilmiy-amaliy jurnal "Innovatsion rivojlantirish", 2021, №3, B. 45–50.
3. Tursunov Sh. Qurilish loyihalarini boshqarishda zamonaviy model turlari. // "Iqtisod va boshqaruv" jurnali, 2023, №1, B. 37–41.
4. Raxmatov D. Tashkiliy modellarni tanlashda kompleks mezonlar tizimi. – Monografiya. Toshkent: Fan, 2021.
5. Yusupov N. Davlat-xususiy sheriklik asosida qurilish boshqaruvi tizimini shakllantirish. // "Taraqqiyot strategiyasi" ilmiy jurnali, 2022, №2.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 6-apreldagi PQ–5044-son qarori "Investitsion loyihalarni samarali boshqarish tizimini takomillashtirish to'g'risida".
7. O'zbekiston Respublikasi Qurilish va uy-joy kommunal xo'jaligi vazirligi. Investitsion loyihalarda BIM texnologiyalarini joriy etish bo'yicha metodik qo'llanma. – Toshkent, 2023.
8. PMI – Project Management Institute. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide). 7th Edition. – USA, 2021.
9. Kerzner H. Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling. – Wiley, 2022.
10. Turner J. R. Handbook of Project-based Management. – McGraw-Hill, 2020.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
